

‘Noem ons geen iPadschool’

Geef kinderen zo veel mogelijk de regie over hun eigen leerproces. Dat is in een notendop de filosofie van de **O4NT-scholen** van Maurice de Hond.

‘Alles aan de kant en in de kring,’ roept de leerkracht tegen haar leerlingen op de O4NT-school De Ontplooiing in Amsterdam-West. ‘Ik tel tot tien. Één! Twee!’ Snel leggen de kinderen hun iPads in felgekleurde rubberen hoezen op tafel en slepen ze twintig stoeltjes naar het midden van het lokaal. Te veel – er zijn maar zestien leerlingen – maar daar lijkt niemand zich aan te storen.

O4NT-scholen kennen geen jaargroepen, vertelt adjunct-directeur Jaap Pasmans. Elke schooldag begint een leerling in zijn of haar ‘stamgroep’, een mix van maximaal 25 leerlingen van verschillende leeftijden. Na een kringgesprek in de ochtend waaieren de kinderen uit over de school.

Dankzij een soort agenda op hun iPad (‘Tiktik’) moeten ze voor elk tijdsblok een ‘atelier’ kiezen, een lokaal dat in het teken staat van één onderwijsonderdeel, zoals rekenen, taal, wereld of techniek. Daar zit een gespecialiseerde leerkracht klaar die voor elk niveau oefeningen heeft

voorbereid. Leerlingen lezen in het ‘taalatelier’ bijvoorbeeld een fabel of maken in het ‘rekenatelier’ een opdracht met blokken. Maar aan de slag met een educatieve app zoals Rekeningtuintje kan ook.

Wat wil je leren?

‘Gepersonaliseerd leren’ noemt Pasmans dit. ‘Elke zes weken gaan we met de leerling en de ouders om de tafel en bespreken we wat het kind de komende zes weken kan leren.’ De uitkomsten van dat gesprek zijn bepalend voor de dagelijkse activiteiten van de leerling. Het kind doet in die zin dus wat het zelf wil, zij het onder toezicht van de school en na overleg met de ouders.

‘Apple heeft geen inspraak’

O4NT-scholen die vanaf hun opening werken volgens de O4NT-filosofie, noemt de stichting ‘Steve Jobsscholen’ naar Steve Jobs, de grondlegger van Apple, het mega-bedrijf dat de iPad ontwikkelde. De naamgeving is puur een eerbetoon, heeft Maurice de Hond dikwijls gezegd. Hier staat niets tegenover. Alle O4NT-scholen nemen hun tablets af bij Apple (via een gespreide betaling over drie jaar), hoewel tablets van andere merken ook zouden volstaan, zeggen betrokkenen.

‘Ook met een kind van zes voeren we dat gesprek. We vragen het gewoon: wat wil je leren?’ De leerling kan vervolgens alles zeggen. Ouders mogen bijsturen, aldus Pasmans. Zij zeggen bijvoorbeeld dat het inderdaad leuk zou zijn als hun kind leert programmeren, maar dat het belangrijker is dat het eerst goed leert klokkijken. ‘En dat werkt. Natuurlijk, de eerste keer dat een zesjarige ineens twee of drie volwassenen voor zich heeft, is het geïntimideerd. Maar het went snel.’

Infrastructuur

De iPad is heel belangrijk voor het onderwijs op O4NT-scholen. Hij is niet alleen voor het doen van oefeningen, ook worden via de tablet de prestaties van leerlingen geregistreerd, zoals de scores in educatieve games. Zo kan de leerkracht van de stamgroep de voortgang volgen. Ook is dankzij de digitale agenda's altijd bekend waar de leerlingen zijn en kan de stamleerkracht het zien als een leerling een atelier mijdt.

Ondanks de belangrijke rol van de iPad op O4NT-scholen, ergert Pasmans zich aan de bijnaam ‘iPadschool’. ‘Die doet geen recht aan wat wij allemaal doen.’ Ook Hans Theeboom, die jaren als clusterdirecteur van twaalf basisscholen in Almere werkte, maar nu full time als directeur bij O4NT in dienst is, onderschrijft dit. ‘De iPad is een middel, geen doel.’ En dat doel is: het kind de regie geven over het eigen leren. ‘Bovendien zien we erop toe dat kinderen niet langer dan twee uur per dag achter een iPad zitten.’ Veel scholen claimen dat ze het kind centraal stellen, maar doen dat in praktijk helemaal niet, stelt Theeboom. ‘Waarom zou je allemaal tegelijk moeten rekenen of schrijven? Dat is niet meer van deze tijd. Wil je leerlingen motiveren? Geef ze dan meer keuzevrijheid. Niet onbeperkt, maar wel een groot deel van de dag.’ Uiteindelijk komt het volgens Theeboom aan op vertrouwen. ‘Ieder kind wil leren, zolang wij de juiste omstandigheden maar creëren.’ En dat betekent dus ook dat je niveauverschillen tussen kinderen toelaat. Pasmans: ‘Het kan bij ons voorkomen dat een leerling in groep 4 de tafel van twee nog niet kent.’

Onzekerheid

Onderwijs kan echt anders, zegt Pasmans. Maar er zijn nog veel onzekere factoren in deze beginfase van de O4NT-scholen. Wat gebeurt er bijvoorbeeld als er op De Ontplooiing meer en grotere stamgroepen komen? Sparen leerkrachten voldoende tijd uit om alle leerlingen persoonlijke aandacht te geven, aangezien zij geen tientallen schriftjes hoeven na te kijken? Pasmans is positief: ‘Als de stamgroepen groter dan 25 leerlingen zijn, openen we een nieuwe stamgroep.’

Geld verdienen met onderwijs?

Maurice de Hond is in de media bekritiseerd, omdat hij naast de stichting O4NT ook bv's heeft opgericht waarmee hij via een omweg geld met de scholen kan verdienen. Zo is er het ‘expertise- en scholingscentrum’ O4NT Sources dat onder meer aan onderwijsprofessionals de mogelijkheid biedt om voor € 80,- een O4NT-school te bezoeken. Ook is er de bv sCoolsuite dat ‘infrastructurele tools’ aanbiedt om de O4NT-aanpak uit te voeren.

Theeboom en Pasmans zien dat de O4NT-scholen veel leerlingen aantrekken die het op andere reguliere scholen niet gered hebben. ‘Op De Ontplooiing hebben we relatief veel kinderen met adhd of dyslexie,’ knikt Pasmans. Dat is niet gek, voegt hij snel toe. ‘Kinderen kunnen hier natuurlijk meer op hun eigen niveau werken.’ Maar wat betekent dat voor de leerkrachten? Kunnen zij dat aan? Één kind dat tijdens het kringgesprek telkens de handstand wil doen, is te overzien, maar zes?

Voorlopig is iedereen welkom. Maar O4NT-scholen kunnen net zo min leerlingen met zware gedragsproblemen helpen als andere reguliere scholen, zegt Theeboom. ‘Wel lijken gedragsproblemen bij ons af te nemen. Leerlingen zitten niet meer de hele dag bij dezelfde leerkracht; de tolerantiegrens van de leraar neemt waarschijnlijk toe als hij weet dat die stuiterbal straks weer bij een ander zit.’

Onbekend is nog of de O4NT-aanpak op de lange termijn werkt. Het ministerie van OCW subsidieert onderzoek dat mede op initiatief van O4NT plaatsvindt. Dit onderzoek wordt gedaan door de Onderwijs Innovatie Groep (OIG) en het Welten-instituut van de Open Universiteit.

Ondertussen volgt de opgewekte Aisha (8) haar ateliers. Ze heeft er net een taalatelier op zitten en wil best even haar digitale agenda laten zien. Voor het tijdsblok om 13.00 uur kan ze nog kiezen uit het reken- of wereldatelier. Ze twijfelt geen moment en tikt op ‘wereld’. Tevreden laat ze haar iPad zakken. Gelukkig geen rekenen vandaag. ■

Onderzoek naar werking O4NT-scholen is gestart

Lees een interview met Hans Theeboom, directeur van O4NT, op www.didactiefonline.nl.

